

ת"פ 29393/02/20 - מדינת ישראל, משטרת ישראל, תביעות שלוחת רמלה נגד ממאן וחידי

בית משפט השלום ברמלה

ת"פ 29393-02-20 מדינת ישראל נ' וחידי

בפני כבוד השופט, סגן הנשיאה מנחם מזרחי
מאשימה: מדינת ישראל משטרת ישראל תביעות שלוחת רמלה באמצעות ב"כ עוה"ד
הדס פרידמן מנור
נגד
נאשם: ממאן וחידי באמצעות ב"כ עוה"ד איתי שוחט

החלטה

בקשה לביטול כתב-האישום מכוח "הגנה מן הצדק", לפי סעיף 149 (10) לחוק סדר הדין הפלילי (נוסח משולב) התשמ"ב - 1982 ובקשה לביטול כתב-האישום בהתאם לסעיף 57א (א) לחוק סדר הדין הפלילי (נוסח משולב) תשמ"ב - 1982.

א. כתב-האישום והרקע לבקשה:

נגד הנאשם הוגש כתב-אישום המייחס לו עבירות של גניבת רכב, לפי סעיף 413ב לחוק העונשין, תשל"ז - 1977, הפרעת לשוטר במילוי תפקידו, לפי סעיף 275 לחוק העונשין, ונהיגה בזמן פסילה, לפי סעיף 67 לפקודת התעבורה תשכ"א 1961.

נטען בעובדות כתב-האישום, כי בתאריך 05.06.18, החנה המתלונן את רכבו בחניה של שופרסל דיל באזור התעשייה ברמלה, הותירו סגור ונעול, ובו מפתח נוסף לרכב.

נטען כי בין התאריכים 05.06.18 ל-06.06.18, הגיעו אל המקום אחרים שזהותם אינם ידועים למאשימה במדויק. באופן שאינו ידוע למאשימה במדויק, פרץ/ו האחרים לרכב, הניעו אותו עם המפתח ונסעו מהמקום.

נטען כי בהמשך למתואר, באופן שאינו ידוע למאשימה במדויק, קיבל הנאשם לידיו את הרכב, ובתאריך 06.06.18 נהג בו על כביש 444 לכיוון צפון, כשהוא פסול מלנהוג ברכב.

נטען כי אותה עת, הבחינו שוטרים ברכב וכרזו לו לעצור, אך הנאשם לא עצר והמשיך בנסיעתו עד אשר ניידת חסמה את נתיב הנסיעה והנאשם נעצר.

בתחילה, טען ב"כ הנאשם טענה מקדימה, לביטול כתב-האישום בהתאם לסעיף 57א (א) לחוק סדר הדין הפלילי (נוסח משולב) תשמ"ב - 1982.

סעיף זה, קובע את משך הזמן שעל המאשימה להגיש את כתב-האישום - הוא מפנה אל חובת המאשימה לקבוע נהלים לטיפול בתיקי החקירה. בעקבותיו, הוציא היועץ המשפטי לממשלה את הנחייה מספר 4.1202, הקובעת את הטווחים להגשת כתבי-אישום מעת קבלת תיק החקירה במשרדי המאשימה.

מטרת סעיף החוק דלעיל, והנחייה שהוצאה לפיו היא מניעת עינוי דין הנובע מהתמשכות הליכים בלתי מוצדקת.

לפי אותה טענה, מאחר ותיק החקירה דן בעבירות שחל עליהן סעיף 4(א)(2), להנחיית היועץ המשפטי לממשלה, והוא נקלט אצל המאשימה בחודש יוני 2018 היה על המאשימה להגיש את כתב-האישום בתוך 18 חודשים ממועד קבלת תיק החקירה לידיה, כקבוע באותה הנחיה. כלומר, היה על המאשימה להגיש את כתב-האישום עד חודש דצמבר 2019, אך היא עשתה כן רק בחודש פברואר 2020 ובלא שקיבלה אישור מאת היועץ המשפטי לממשלה.

בהחלטת יום 21.3.21 קבעתי, כי לפי הקבוע בסעיף החוק דלעיל ובהנחיית היועץ המשפטי לממשלה, היה על המאשימה להגיש את כתב-האישום עד חודש דצמבר 2019, אך היא איחרה בהגשתו ועשתה כן בחודש פברואר 2020.

קבעתי באותה החלטה, כי המאשימה לא נהגה כנדרש בסעיף החוק הנ"ל ובהנחיית היועץ המשפטי לממשלה, ובהעדר אישור מאת היועץ המשפטי לממשלה, שתפקידו לבחון את כלל הנימוקים שהובילו לשיהוי בהגשת האישום, זהו מחדל המוביל לביטולו של כתב-האישום וכך הוריתי.

אחר הדברים האלה, ביום 18.11.21 הגישה המאשימה את כתב-האישום מחדש וצירפה לו אישור היועץ המשפטי לממשלה חתום מתאריך 14.11.21. המאשימה עשתה כן, במישור, בלא להגיש כל בקשה או הנמקה.

ב. טענות הצדדים:

הנאשם טען, כי עתה פעלה המאשימה תוך שיהוי נוסף וזאת מיום ההחלטה (21.3.21) עד לתאריך 14.11.21, שבו הוגש כתב-האישום בשנית עם אישור היועץ המשפטי לממשלה. לאמור, שיהוי בלתי מוסבר, שבמסגרתו הוגש כתב-האישום בחלוף כשמונה חודשים נוספים מאז ביטולו.

עוד צוין, כי אישור היועץ המשפטי לממשלה ניתן בדיעבד ובלא שצורפה כל הנמקה לשיקולים שעמדו בבסיסו של האישור ולשיהוי המחודש.

עוד נטען, כי היועץ המשפטי לממשלה אינו רשאי להעניק אישור בדיעבד.

נסיבות אלה, לפי טענת הנאשם, מקימות עתה את יסודותיה של ההגנה מן הצדק מסוג שיהוי.

המאשימה מסרה תגובה, שלפיה היא מכירה בכך, שמלכתחילה הוגש כתב-האישום באיחור, בניגוד לסעיף החוק הנ"ל, להנחיה שהוצאה על-פיו ובלא אישור היועץ המשפטי לממשלה לחריגת הזמנים, דבר שבצדק הוביל לביטול כתב-האישום.

המאשימה מכירה בכך שגם פרק הזמן הנוסף, בן שמונת החודשים, מאז בוטל כתב-האישום ועד אשר הוגש בשנית יחד

עם האישור מאת היועץ המשפטי לממשלה הינו "פרק זמן משמעותי" כהגדרתה.

המאשימה אינה רואה בצירוף האישור כאישור בדיעבד, שהרי לדבריה כתב-האישום בוטל ועתה הוא מוגש בשנית.

את שמונת החודשים הנוספים מסבירה המאשימה ברצף התהליכים הפנימיים, שנדרשו כדי לקבל את האישור ומוסיפה את סדרת השיקולים שנשקלו במקרה זה.

יחד עם זאת, לטענת המאשימה פגמים אלו אינם מצדיקים את ביטול כתב-האישום בשנית, מטעמים של הגנה מן הצדק מסוג שיהוי.

ג. דיון ובהכרעה:

השאלה המרכזית העומדת לדיון בפניי היא האם רשאי היועץ המשפטי לממשלה, לאחר שכתב האישום כבר בוטל, משום שהמאשימה לא פעלה לפי ההוראה שבסעיף החוק הנ"ל ולפי ההנחיה שהוא עצמו הוציא תחת ידיו, להגיש את כתב-האישום מחדש תוך צירוף אישור מאת היועץ המשפטי לממשלה שניתן בדיעבד.

יאמר כבר עתה, כי אני מקבל את עמדת המאשימה ככל שהיא נוגעת לטענה כי אין לראות כאן אישור בדיעבד, משום שכתב-האישום בוטל והוא מוגש בשנית יחד עם האישור, כאילו הוגש כבתחילה. אני מקבל את הטענה, שכתב-האישום שבוטל בלא אישור היועץ המשפטי לממשלה יכול להיות מוגש עתה, כתחיתו מחדש של עוף החול, כאילו לא ארע דבר. קבלת מצב דברים שכזה תוך התעלמות מן ההליך השיפוטי שארע מוביל לזילות בהוראת סעיף 57א, בהנחית היועץ המשפטי עצמו ובתכלית העיקרית של שני אלו, שהיא מניעת הימשכות הליכים ועיוות דין לבעלי הדין.

סעיף 57א (א) לחוק הנ"ל קובע: "משך הליכי חקירה והעמדה לדין יהיה בהתאם לתקופות שיקבעו בנוהלי רשויות החקירה באישור היועץ המשפטי לממשלה...לא יוגש כתב-אישום אם חלפו התקופות הקבועות בנהלים ובהנחיות כאמור, אלא בהסכמת היועץ המשפטי לממשלה".

בהתאם להנחית היועץ המשפטי לממשלה 4.1202 היה על המאשימה להגיש את כתב-האישום לכתחילה בתוך 18 חודשים, כלומר בחודש דצמבר 2019, והיא לא עשתה כן, אלא רק בחודש פברואר 2020. עתה, בחודש נובמבר 2021 הוגש כתב-האישום בשנית וצורף לא אישור מאת היועץ המשפטי לממשלה, בדיעבד.

לאחר שבחנתי את טיעוני הצדדים באתי את המסקנה, כי היועץ המשפטי לממשלה רשאי להעניק אישור להגשת כתב-אישום בדיעבד, ובמקרה זה השיהוי שנפל בהתנהלות המאשימה, הן בחלק הראשון והן בחלק השני אינו עולה כדי יסודות ההגנה מן הצדק.

ואלו נימוקיי:

ראשית, סעיף 57א (א) עצמו מאפשר ליועץ המשפטי לממשלה לאשר את הגשת כתב-האישום אף אם חלפו התקופות

שנקבעו בקובעו: "...לא יוגש כתב אישום אם חלפו התקופות הקבועות בנהלים ובהנחיות כאמור, אלא בהסכמת היועץ המשפטי לממשלה". כזכור, היועץ המשפטי לממשלה מסר את הסכמתו, אף אם היא בדיעבד, וסעיף החוק המפורש מאפשר לו לעשות כן.

אילו הייתה בפני לשון חוק ברורה, שאינה מאפשרת ליועץ המשפטי להכשיר חריגה מן התקופות שנקבעו בנוהל לא היה מנוס מקביעה, כי לא ניתן לקבל הסכמת יועץ המשפטי לממשלה בדיעבד. ואולם, סעיף החוק המורה ליועץ המשפטי לממשלה לקבוע את התקופות בנוהל בהחלט גם מתיר לו להעניק אישור מעבר לאותן תקופות שנקבעו.

שנית, בית-המשפט העליון קבע, כי במקום בו קבע החוק המפורש, כי נדרש אישור מאת היועץ המשפטי לממשלה לא ניתן להסתפק באישור בדיעבד. אפנה בעניין זה אל ע"פ 6/80 **חסלבה נגד מדינת ישראל**, פ"ד לד (4) 725. במקרה זה דובר בהגשת כתב-אישום ביחס לעבירת חוץ, בלא אישור היועץ המשפטי לממשלה, כפי שנקבע בחוק (ראו: סעיף 9 (ב) לחוק העונשין התשל"ז - 1977 דהיום). העובדה שלא נמסרה הסכמת היועץ המשפטי להגשת כתב-האישום התבררה רק בשלב הדיון בערעור וניתנה הסכמה בדיעבד.

בית-המשפט העליון קבע כי אין סמכות למסור הסכמה בדיעבד בקובעו:

"הסקת המסקנה כי ניתן להכשיר כתב אישום, שהוגש ללא סמכות, בדיעבד על ידי מתן הסכמה של היועץ המשפטי, לאחר תום ההליכים בערעור, יש בה לא רק כדי לרוקן את ההוראות הנ"ל אשר בסעיף 38(ב) לפקודה ובסעיף 10(א) לחוק מכל תוכן, אלא היא גם גובלת בהבאת הדברים עד לבלתי סביר. הווה אומר, ניתן להקשות מדוע קבע המחוקק סייג כה חמור, אשר יש בו כדי להפוך כתב אישום, שאיננו ממלא אחרי התנאים, לבטל מעיקרו, אולם משקבע המחוקק תנאי כאמור - ואגב לא הושמע כל טעם סביר מדוע אין להמשיך ולקיימו בחוק - הרי אין לראות בכיבודה של הוראת החוק ובקיומה כפשוטה משום פורמליות שאיננה במקומה. לאור האמור לעיל אינני רואה מפלט מביטולו של פסק הדין של בית המשפט המחוזי, כי כתב האישום וההליכים שהתנהלו על פי כתב אישום שלא ניתנה לגביו הסכמת היועץ המשפטי לממשלה - היו בטלים מעיקרם."

יצוין, שלאחר הלכה זו, קבע בית-המשפט העליון את הלכת הבטלות היחסית, שלפיה אם קיימת פעולה בסמכות, הרי שעצם קיומו של הפגם אינו מוביל להחלטה אוטומטית בדבר אי חוקיות כתב-האישום (ראו: רע"פ 2413/99 **גיספן נגד מדינת ישראל**, פ"ד נה (4) 673: רע"פ 4398/99 **עינת הראל נגד מדינת ישראל**, פ"ד נד (3) 637: ד' ברק ארז "הבטלות היחסית במשפט המנהלי על מחירן של זכויות" ספר יצחק זמיר ועוד).

אכן, המגמה הקיימת בפסיקה אינה פורמאלית, אלא ערכית-מהותית והיא בוחנת את טיבו של הפגם, את הסיבה לקיומו, את השאלה מדוע נפל, את מהותו של כתב-האישום ואת השאלה האם הפגם ניתן לריפוי או שכבר רופא. בדרך זו פעלו בתי-המשפט השונים כאשר נתקלו במספר פגמים ואי חוקיות ולאחר שבחנו את כלל הנסיבות הגיעו למסקנות שונות. כך, למשל, בעניין השאלה מה דינו של כתב-אישום אשר הוגש תוך הפרת חובת היידוע והשימוע תוך בחינת השאלה האם ניתן לערוך שימוע בדיעבד (תפ"ח (מחוזי ת"א) 1026/09 מדינת ישראל נגד הררי אלעד (28.06.2009). וכן, בעניין

שאלות של התיישנות אשר דרשו אישור מאת היועץ המשפטי לממשלה (עפ"א (מחוזי מרכז) 35748-11-11 יורם עטר נגד הוועדה מקומית לתכנון ובנייה שורקות (25.03.2012) וכיו"ב.

במקורו, החוק המפורש **לא קבע תקופות לטיפול בתיקי חקירה**, אלא הפנה את הסמכות לעשות כן אל היועץ המשפטי לממשלה לקבוע זאת בנהליו. על כן, הלכת חסלבה אינה ברת יישום בדן. מעבר לכך, סעיף החוק עצמו הוא שהתיר ליועץ המשפטי לממשלה לאשר את הגשת כתב-אישום תוך חריגה מן התקופה שנקבעה בנוהל שהוצא על-ידו.

אין חולק, כי עדיף שאישור שכזה יינתן **בטרם** הוגש כתב-האישום ובטרם הפך המעשה לעשוי, ולו רק למראית עין וכדי לבצר את אמון הציבור בשלטון החוק, אך אין בקבלת אישור בדיעבד כדי ללמד שאותם שיקולים (כפי שפרטה המאשימה בתגובתה) שהיו נשקלים בתחילה לא נשקלו בדיעבד.

שלישית, לאחרונה קבע בית-המשפט העליון הלכה, שלפיה הערכאה הפלילית הדינית רשאית לבחון את חוקיותו של כתב-האישום במסגרת העקרונות שפותרו בהגנה מן הצדק ואין לבחון שיקולי סבירות או מידתיות של המאשימה מעבר לכך. ראו בעניין זה דנ"פ 5387/20 **רפי רותם נגד מדינת ישראל ואח'** (15.12.21).

אכן, דוקטרינת ההגנה מן הצדק מתייחסת למגוון רחב של פגמי צדק וביניהם שיהיו בלתי מוצדק.

בע"פ 2910/94 **ארנסט יפת נגד מדינת ישראל**, תק-על 96 (1) 199 נקבע המבחן הבא:

"קבלתה של תורת ההשתק אל תוך המשפט הפלילי באמצעות העיקרון הידוע של "הגנה מן הצדק"...נשענת על סמכותו הטבועה של בית המשפט לבטל אישום העומד בסתירה לעקרונות של צדק והגנות משפטיות. לבית המשפט במדינת ישראל שיקול דעת לעכב הליכים כשאין באפשרותו להעניק לנאשם משפטו הוגן ו/או משיש בניהול המשפט משום פגיעה בחוש הצדק וההגנות, כפי שבית המשפט רואה אותו. המבחן הקובע כפי שאני רואה לאמצו, הוא מבחן ה"התנהגות הבלתי נסבלת של הרשות", היינו, התנהגות שערורייתית, שיש בה משום רדיפה, דיכוי והתעמרות הנאשם...המדובר במקרים בהם המצפון מזדעזע ותחושת הצדק האוניברסלית נכנעת, דבר שבית המשפט עומד פעור פה מולו ואין הדעת יכולה לסובלו. ברי כי טענה כזו תעלה במקרים נדירים ביותר, ואין להעלותה כדבר שבשגרה ובענייני דיומא סתם. חשיבותה של טענת ההשתק הפלילי למקרים בהם התנהגות הרשות הייתה כה מקוממת עד כי אי אפשר להרשיע אדם, כשמי שמעמידו לדין הוא שהביאו לכלל מעשה".

בהמשך נקבע בבג"צ 1563/96 **עו"ד מרדכי כץ נגד היועץ המשפטי לממשלה**, תק-על 97 (2) 700,:

"לנוכח דברים ברורים אלה, שוב אין מקום לוויכוח בדבר עצם קליטתה של הדוקטרינה של "הגנה מן הצדק" במשפט הפלילי הישראלי, מכוחה של ההלכה הפסוקה ושוב אין מחלוקת, כי בנסיבות חריגות, בהן מגעה התנהגות הרשות כדי **"התנהגות בלתי נסבלת"** במשמעות האמורה, רשאי בית המשפט, מכוח סמכותו הטבועה, לבטל את כתב האישום".

בהמשך הוצג מבחן גמיש ורחב יותר בע"פ 4855/02 מדינת ישראל נגד בורוביץ, פ"ד נט (6) 776, שבמסגרתו בוחנים קיומה של "הפגיעה הממשית בתחושת הצדק וההגינות", תוך ביקורת מעשי המאשימה, אך תוך איזון בין מגוון ערכים אחרים. נפסק, כי המבחן הוא תלת-שלבי: תחילה בוחנים את הפגמים שנפלו בהליך ואת עוצמתם, אחר, את השאלה האם על אף הפגמים הללו, יש בהמשך ההליך הפלילי משום פגיעה בתחושת הצדק וההגינות ובשלב השלישי נערך איזון בין השיקולים העומדים ביסוד ההליך הפלילי לבין הפגמים שנפלו בהליך, נוכח מגוון רחב של שיקולים, ומתקבלת החלטה. במסגרת הגנה זו, מבחינים במספר תתי עילות הבאות תחת כנפיה, כגון: השתק פלילי, הפרת הבטחה שלטונית, שיהוי ועינוי דין בלתי סבירים, אכיפה בדרנית ופגמי צדק רבים נוספים (ראו גם: "הגנה מן הצדק" ישגב נקדימון: "הליך ראוי ועיכוב הליכים שיפוטי", בעז אוקון: "הגנה מן הצדק באור חוק סדר הדין הפלילי - סדר חדש של הגינות משפטית" זאב סגל).

ברע"פ 1611/16 מדינת ישראל נגד יוסי יוסף ורדי (31.10.18) נקבע, בין השאר:

"בישראל הוכר זה מכבר השיהוי כעילה להגנה מן הצדק. לאור מכלול השיקולים שנמנו לעיל, נקבע בעבר כי השיהוי בהגשת כתב האישום עשוי להביא להחלתו של עקרון ההגנה מן הצדק - כאשר הימשכות הליכי החקירה וההעמדה לדין התנהלו בעצלתיים, והביאו לפגיעה ממשית ביכולתו של אותו נאשם להתגונן, או כאשר חלוף הזמן מעורר סתירה עמוקה לחובת הצדק וההגינות המתחייבת מניהול הליך פלילי תקין". וכן: "אכן, לצד ערכי המהות בדבר האינטרס הציבורי בהעמדתו לדין של העבריין, ומתן אורך רוח לרשויות החקירה לבצע את מלאכתן בהתאם לשיקוליהן ולמורכבות העבירה - אין להקל ראש באפשרות כי חלוף זמן משמעותי בהעמדה לדין יביא לשיבוש באורחות חייו של הנאשם, ואף יביא לפגיעה בהגנתו - בגין אובדן ראיות והיטשטשות זיכרונם של עדים רלבנטיים". אכן, דוקטרינת ההגנה מן הצדק מתייחסת למגוון רחב של פגמי צדק וביניהם שיהוי בלתי מוצדק.

ואולם, להבדיל מהשלב הראשון, שבמסגרתו נפל פגם ברור בכתב-האישום בהעדר הסכמת היועץ המשפטי, הרי שבשלב השני, משנמסרה ההסכמה, במסגרת הסמכות הקבועה בסעיף דלעיל, איני סבור, כי השיהוי המדובר, וגם השיהוי שנפל בחלק השני עד לקבלת אישור היועץ המשפטי לממשלה, נוכח ההסברים שנמסרו בידי המאשימה, עולה כדי התנהגות כה שערורייתית של המאשימה ונוכח טיבו של כתב-האישום המדובר לא התגבשו עקרונות של הגנה מן הצדק שלהן טען הנאשם.

הלכה למעשה, טיעוני ב"כ הנאשם מבקשים לתקוף את שיקול הדעת של היועץ המשפטי לממשלה אשר מסר את הסכמתו, אף שעשה כן בדיעבד, וזאת בניגוד להלכה החדשה דלעיל, שאינה מאפשרת לעשות כן, אלא במסגרת ההגנה מן הצדק.

למרות, שזהו המקרה השלישי שבו נתקל בית-משפט זה בהגשת כתב-אישום תוך חריגה מן הנוהל דלעיל, ותוך הגשת אישור בדיעבד מאת היועץ המשפטי לממשלה, איני סבור כי יש להגיע למסקנה, שהמאשימה בהתנהלותה הפכה את הנחיית היועץ המשפטי לממשלה לפלסטר ואת האישור בדיעבד לקפנדריה, אלא שאם היא מבקשת שבית-המשפט יתייחס בכובד ראש להנחיות היועץ המשפטי לממשלה, אזי יש להניח שגם המאשימה תעניק להן משקל, ודרך פעולה זו תישמר למקרים המצדיקים זאת - ימים יגידו.

יחד עם זאת, למרות האמור לעיל, יש לציין, כי שיהוי הרובץ לפתחה של המאשימה - ואין ספק שכך הם פני הדברים - בהחלט מהווה שיקול לקולה בענישה (בבוא העת) אם הנאשם יורשע בדינו.

ד. תוצאה:

לאור כל האמור אני דוחה את הבקשה.

כתב-האישום יתקבל ויקבע לתאריך 8.3.22 בשעה 08:30.

הנאשם יזומן לדיון במסירה אישית בידי המאשימה.

עותק לצדדים.

ניתנה היום, כ"ג טבת תשפ"ב, 27 דצמבר 2021, בהעדר הצדדים.